

**Wyrok z dnia 2 lutego 1995 r.
II URN 51/94**

Pominięcie przez Sądy obu instancji oświadczenia wnioskodawcy o cofnięciu odwołania od organu rentowego, względnie wniosku, stanowi rażące naruszenie art. 469 w zw. z art. 203 k.p.c uzasadniające uwzględnienie wniosku rewizji nadzwyczajnej o uchylenie zaskarżonych wyroków.

Przewodniczący SSN: Teresa Romer, Sędzia SN: Maria Tyszel (sprawozdawca),
Sędzia SA: Jerzy Kuźniar,

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Stefana Trautsołta, po rozpoznaniu w dniu 2 lutego 1995 r. sprawy z wniosku Mariana Z. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. o wysokość emerytury, na skutek rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości [...] od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 3 grudnia 1993 r., [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok oraz poprzedzający go wyrok Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Olsztynie z dnia 28 lipca 1993 r. [...] i sprawę przekazał temuż Sądowi do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e n i e

Marian Z., urodzony 3 lipca 1923 ., pobierający od dnia 1 stycznia 1982 r. emeryturę przeliczoną od dnia 1 listopada 1991 r. na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104 poz. 450 ze zm.), zwanej dalej ustawą o rewaloryzacji, przy ustaleniu 35 lat okresu zatrudnienia wraz z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi, zgłosił w dniu 18 stycznia 1993 r., wniosek o zwiększenie emerytury poprzez doliczenie zatrudnienia wykonywanego w okresie od 1 marca 1957 r. do 20 czerwca 1958 r. oraz z tytułu pobytu w więzieniu z przyczyn politycznych w okresie dłuższym, niż to przyjął organ rentowy zaliczając mu okres od 5 czerwca 1953 r. do 21 lutego 1956 r. zamiast do 5 kwietnia 1956 r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 12 marca 1993 r. doliczył wskazany okres zatrudnienia wnioskodawcy i jego pobytu w więzieniu, jednakże przy ponownym ustaleniu wysokości świadczenia na podstawie zasad wskazanych w art. 10 wymienionej ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji, dokonał podziału ustalonego poprzednio stażu pracy na okresy składkowe i nieskładkowe. Zastosowanie zasad ustalania wysokości świadczeń, zawartych w powołanej ustawie spowodowało, że pomimo doliczenia wnioskodawcy dodatkowych okresów zwiększających staż pracy, wysokość przysługującej mu emerytury była niższa od pobieranej przed zgłoszeniem wniosku, wobec czego organ rentowy wypłaca emeryturę w dotychczasowej wysokości.

W odwołaniu, wniesionym do Sądu Wojewódzkiego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Olsztynie wnioskodawca domagał się zmiany zaskarżonego wyroku

zarzucając, że wykazanie dodatkowych okresów mających wpływ na wysokość jego świadczenia powinno spowodować podwyższenie pobieranego świadczenia, w przeciwnym razie cofa wniosek.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Olsztynie wyrokiem z dnia 28 lipca 1993 r., [...] oddalił odwołanie.

W uzasadnieniu swego wyroku Sąd Wojewódzki podzielił pogląd organu rentowego, że zgłoszenie przez wnioskodawcę wniosku o doliczanie okresów dotychczas nieuwzględnionych mających wpływ na wysokość świadczenia, uprawniało organ rentowy do ponownego obliczenia emerytury przy zastosowaniu podziału całego "stażu pracy" na okresy składkowe i nieskładkowe a obliczenie emerytury poprzez jej zwiększenie o 1,3% podstawy jej wymiaru za każdy rok składkowy i o 0,7% podstawy jej wymiaru za każdy rok nieskładkowy jest zgodne z ww. ustawą z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji. Ponieważ tak obliczona emerytura wnioskodawcy okazała się niższa od dotychczas pobieranej Sąd orzekający uznał, że organ postąpił prawidłowo informując wnioskodawcę zaskarżoną decyzją, że emerytura będzie wypłacana w dotychczasowej wysokości.

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie, do którego wnioskodawca wniósł rewizję, prawomocnym wyrokiem z dnia 3 grudnia w sprawie [...] oddalił rewizję.

Od tych wyroków wniósł rewizję nadzwyczajną Minister Sprawiedliwości, który zarzucając, że zostały wydane z rażącym naruszeniem prawa, w szczególności art. 33 ust. 2 w związku z art. 10 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.), wniósł o ich uchylenie oraz o uchylenie decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 12 marca 1993 r. [...] i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temuż Oddziałowi.

Rozpoznając sprawę Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Rewizja nadzwyczajna jest uzasadniona, ponieważ wyroki obu instancji zostały wydane z rażącym naruszeniem prawa.

Wnioskodawca, już w odwołaniu, domagając się podwyższenia emerytury wobec doliczenia dodatkowych okresów: pracy i pobytu w więzieniu podał, że w przeciwnym razie cofa odwołanie.

Obydwa Sądy orzekające nie wzięły pod uwagę, tego oświadczenia wnioskodawcy pomijając treść § 29 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r, w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm.) stanowiącego, że zainteresowanemu przysługuje prawo cofnięcia zgłoszonego przez siebie wniosku o emeryturę lub rentę do dnia uprawomocnienia się decyzji, jeżeli cofnięcie wniosku nastąpiło na piśmie. Wprawdzie przepis ten mówi o cofnięciu wniosku o emeryturę lub rentę, jednakże treść § 30 wskazuje, że zasadę tą stosuje się: w sprawach świadczeń a więc również wówczas, gdy wniosek dotyczy wysokości świadczeń. Skoro zatem oświadczenie wnioskodawcy o cofnięciu odwołania było zawarte w odwołaniu, a więc zostało wyrażone na piśmie przed uprawomocnieniem się decyzji, obowiązkiem Sądu Wojewódzkiego było wyjaśnienie rzeczywistej intencji odwołującego się a mianowicie, czy było to cofnięcie

wniosku o podwyższenie emerytury poprzez doliczenie dodatkowych okresów: składkowego i nie składkowego, czy też rzeczywiście cofnięcie odwołania. Wyjaśnienie tej kwestii ma dla sprawy zasadnicze znaczenie bowiem zarówno cofnięcie wniosku o doliczenie dodatkowych okresów, jak cofnięcie odwołania, jak i wyrok oddalający odwołanie powodują odmienne skutki prawne. Podkreślić należy, że wprawdzie praktyka organu rentowego wskazuje, że dokonując ponownego ustalenia wysokości całego świadczenia na zasadach art. 10-16 ustawy o rewaloryzacji, w każdej sytuacji, gdy doliczenie dotychczas nie uwzględnionych okresów powoduje obniżenie świadczenia, organ ten wypłaca świadczenie w dotychczasowej wysokości, to praktyka taka nie znajduje oparcia w przepisach tejże ustawy. Powołana ustawa o rewaloryzacji nie zawiera przepisu odpowiadającego treścią art. 124 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.). Przepis ten, który był przepisem gwarancyjnym tylko w odniesieniu do rewaloryzacji przeprowadzonej z dniem 1 stycznia 1983 r., nie stwarza dla świadczeniobiorcy prawa podmiotowego, a organ rentowy może zmienić swoją praktykę. Ponadto, obniżenie stażu pracy, a w konsekwencji obniżenie wskaźnika wysokości świadczenia może mieć istotne znaczenie w przeszłości.

Pominięcie przez Sądy obu instancji oświadczenia wnioskodawcy o cofnięciu odwołania, względnie wniosku, stanowi rażące naruszenie art. 469 w zw. z art. 203 k.p.c. uzasadniające uwzględnienie wniosku rewizji nadzwyczajnej o uchylenie zaskarżonych wyroków. Sąd Najwyższy rozpoznał rewizję nadzwyczajną pomimo, że została wniesiona po upływie terminu przewidzianego w art. 421 § 2 k.p.c., ponieważ zaskarżone orzeczenia naruszają również interes Rzeczypospolitej. Rozpoznanie sprawy z pominięciem tak istotnych przepisów postępowania, jak powołane art. art. 469 i 203 k.p.c. narusza wielokrotnie powoływaną przez Sąd Najwyższy konstytucyjną zasadę zaufania obywateli do Państwa i jego organów, zwłaszcza do organów wymiaru sprawiedliwości.

Ponieważ powyższe uzasadnia uwzględnienie rewizji nadzwyczajnej Sąd Najwyższy nie widzi potrzeby zajmowania merytorycznego stanowiska do zarzutu rażącego naruszenia zaskarżonymi orzeczeniami art. 33 ust. 2 w związku z art. 10 ustawy o rewaloryzacji.

Rozpoznając sprawę ponownie, Sąd Wojewódzki przede wszystkim wyjaśni kwestię ewentualnego cofnięcia przez wnioskodawcę wniosku o podwyższenie emerytury, względnie odwołania, dokładnie informując go o skutkach prawnych w obu tych sytuacjach. Jeżeli wnioskodawca podtrzyma jedno z tych oświadczeń Sąd orzekający rozważy, czy wobec treści zarzutów zawartych w uzasadnieniu rewizji nadzwyczajnej oraz powołanych tamże uchwał Sądu Najwyższego, podjętych już po wydaniu obydwu zaskarżonych wyroków, istnieją w świetle art. 469 i 203 § 4 k.p.c. przesłanki do uznania cofnięcia wniosku lub odwołania za dopuszczalne.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy z mocy art. 422 § 2 i 421 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

=====